

Warszawa, 30.09.2025 r.

Apel Dyrektora Jezuickiej Służby Uchodźcom (JRS Poland) ws. aktualnej sytuacji migrantów i uchodźców w Polsce

Kim jesteśmy?

JRS Poland jest jedną z nielicznych kościelnych organizacji działających wyłącznie na rzecz migrantów i uchodźców w Polsce. Na świecie powstała w 1980 roku z inspiracji ówczesnego Generała Zakonu Jezuitów o. Pedro Arrupe SJ. Była wówczas odpowiedzią na wielki kryzys uchodźczy, który wybuchł po zakończeniu wojny w Wietnamie w roku 1975. Wtedy to setki tysięcy ludzi z Wietnamu, Laosu i Kambodży uciekało przed reżimem komunistycznym przede wszystkim drogą morską. Ocenia się, że z powodu złych warunków na morzu, słabych łodzi i działań piratów zginęło pomiędzy 200 a 400 tysięcy ludzi. Aktualnie biura JRS działają w 58 krajach na całym świecie.

W Polsce JRS zostało powołane do życia w 2022 roku jako odpowiedź na kryzys uchodźczy powstały w wyniku agresji Rosji na Ukrainę. Jesteśmy kontynuatorem wcześniejszych działań społecznych podejmowanych przez Prowincję Wielkopolsko-Mazowiecką Towarzystwa Jezusowego pod nazwą Jezuickiego Centrum Społecznego (JCS), które powstało w 2012 roku w Warszawie. Wówczas niosło pomoc migrantom i uchodźcom głównie z krajów afrykańskich.

Aktualna sytuacja w Polsce

Na dzień 1 lipca 2025 roku w Polsce przebywało około 992 tysięcy uchodźców z Ukrainy z nadanym statusem ochrony tymczasowej, a w szerszym ujęciu liczba obywateli Ukrainy legalnie mieszkających w Polsce przekracza 1,5 miliona¹. Liczba cudzoziemców pochodzących z innych państw² legalnie mieszkających i pracujących w Polsce jest szacowana na około 450 tysięcy osób.

Łączna liczba cudzoziemców legalnie pracujących w Polsce wynosi obecnie około 1,05 mln osób, co stanowi już 6,4% ogółu zatrudnionych³. Migranci mają bardzo istotny wpływ na naszą gospodarkę – rocznie generują przychód przekraczający 87 miliardów złotych, a ich wpływ na budżet państwa sięga ponad 15 miliardów złotych rocznie⁴. To również oni stabilizują rynek pracy w sektorach usług, budownictwa czy opieki, a także wspierają system emerytalny, płacąc składki i uzupełniając deficyty demograficzne.

Również liczba studentów obcokrajowców dynamicznie rośnie. Obecnie na polskich uczelniach studiuje ponad 107 tysięcy zagranicznych studentów, którzy mają potencjał, by stać się przyszłymi ambasadorami Polski na świecie i już teraz aktywnie wpływają na życie ekonomiczne i społeczne kraju⁵. W polskich szkołach publicznych coraz liczniej uczą się dzieci migrantów i uchodźców, co jest ważnym elementem ich integracji społecznej i edukacyjnej.

Jeśli chodzi o pozytywne efekty obecności migrantów i cudzoziemców, warto podkreślić, że wnoszą oni do Polski nowe idee, umiejętności, rozwijają lokalne społeczności, zakładają firmy i wzbogacają kulturowo nasze państwo. W porównaniu z krajami Europy Zachodniej, gdzie udział cudzoziemców w populacji sięga 10–15%, Polska wciąż pozostaje krajem o stosunkowo niewielkim odsetku migrantów 6-7%⁶.

Inicjatywy nie tylko Kościoła

Trudno jednoznacznie ocenić, czy Kościół Katolicki w Polsce podejmuje wystarczające działania na rzecz migrantów i uchodźców. Papież Franciszek wielokrotnie apelował, by Kościół „przyjmował, chronił, promował i integrował” osoby z doświadczeniem drogi. W Kościele powszechnym powstały konkretne dokumenty, m.in. „Dwadzieścia Punktów Działalności Duszpasterskiej”⁷. W Polsce należy docenić inicjatywę ks. Kard Grzegorza Rysia, który opublikował „List pasterski w sprawie uchodźców”⁸. Pojawiają się kolejne listy, takie jak ten z 2025 roku, podpisany przez grono polskich katolickich księży i siostr zakonnych, zatytułowany „Patrzeć na człowieka sercem”⁹. Niezwykle cenną inicjatywą jest modlitwa ekumeniczna za tych, którzy zginęli w drodze szukając ratunku dla siebie i swoich bliskich organizowana przez Wspólnotę Sant'Egidio. Według raportów szacuje się, że w latach 2014-2024 zginęło na całym świecie ok. 72 000 osób. Z pewnością ta liczba jest wyższa, gdy nie wszystkie przypadki zostały udokumentowane¹⁰.

Organizacje takie jak Caritas czy nasza podejmują konkretne działania pomocowe. Powstają Centra Integracji Cudzoziemców – miejsca wsparcia, edukacji i doradztwa, które często są błędnie kojarzone z ośrodkami zakwaterowania, choć ich rola jest znacznie szersza i bardziej integracyjna. W tym miejscu trzeba wspomnieć o licznych fundacjach, niezależnych organizacjach czy czasem wręcz indywidualnych często anonimowych aktywistach niezwiązanych z Kościołem Katolickim, którzy codziennie działają na rzecz migrantów i uchodźców. Podejmują się tego często ryzykując własny czas, pieniądze i siły, by dać im wsparcie i nadzieję, a czasem wręcz ratować życie jak choćby na granicy białoruskiej.

Spór o migrantów w Polsce

Jesteśmy obecnie świadkami wielkiej dyskusji, a może raczej sporu, który często opiera się niestety bardziej na emocjach niż merytorycznych argumentach i autentycznych danych. Bliskie są mi uwagi, którymi w ostatnim czasie podzielił się ks.

Sylwester Gaworek, wskazując, że mamy jako wspólnota osób wierzących podchodzić z miłością do migrantów i uchodźców, ale nie wolno nam także zaniechać troski o własne bezpieczeństwo i nie ma nic złego w tym, abyśmy o tym rozmawiali¹¹. Polska potrzebuje przestrzeni na sumienną debatę o tym, jak możemy umiejętnie łączyć te dwa wymiary. Mimo, że jesteśmy coraz bogatsi jako Państwo (właśnie staliśmy się 20-tą gospodarką świata), nie mamy obowiązku przyjmować każdego. Zgodnie z nauką społeczną Kościoła mamy przyjmować osoby, które nie będą zagrażać naszemu bezpieczeństwu: „Władze polityczne z uwagi na dobro wspólne, za które ponoszą odpowiedzialność, mogą poddać prawo do emigracji różnym warunkom prawnym, zwłaszcza poszanowaniu obowiązków migrantów względem kraju przyjmującego. Imigrant obowiązany jest z wdzięcznością szanować dziedzictwo materialne i duchowe kraju przyjmującego, być posłusznym jego prawom i wносить swój wkład w jego wydatki” (KKK 2241)¹². Jednakże bojąc się przyjmować jakichkolwiek cudzoziemców nie pomożemy najbardziej potrzebującym: kobietom, dzieciom, ofiarom działań wojennych, grupom wrażliwym (chorzy, niepełnosprawni, osoby starsze).

Kościół Katolicki w Polsce może i powinien tworzyć przestrzeń dialogu. Wskazując na fundamentalną godność człowieka jako punkt wyjścia może włączyć się w poszukiwanie kierunków jak łączyć gościnność i pomoc z wymogami bezpieczeństwa. To wielkie wyzwanie dla nas osób wierzących. Czy uda nam się temu podołać? We wspólnocie Kościoła mamy wielkie bogactwo nauczania o godności człowieka – to serce Ewangelii Jezusa z Nazaretu. Po drugie, kultura dialogu to kultura chrześcijańska. Papież Franciszek wzywał całą wspólnotę Kościoła, nie tylko w Polsce, ale na całym świecie, właśnie do synodalności – czyli do wspólnego podążania drogą, wsłuchiwania się w głos różnych środowisk, rozeznawania i podejmowania decyzji w oparciu o wiarę i rozum¹³.

Dezinformacja czy relacja?

Niestety w obszarze migrantów i uchodźców istnieje ogromna dezinformacja. Przykładem może być jeden z programów w kanale telewizyjnym/internetowym uznającym się za chrześcijański(!), w którym zaproszony gość wprowadzał w błąd co do treści Paktu o Migracji i Azylu. Budował fałszywą narrację o rzekomym „przymusowym wpychaniu” migrantów do Polski „już w przyszłym roku” (2026) i przedstawił zawyżone liczby (np. „100 tys. rocznie”) migrantów, które Polska rzekomo musiałaby przyjąć. Tymczasem Pakt o Migracji i Azylu – zestaw nowych przepisów unijnych uchwalonych w maju 2024 r. – będzie obowiązywał od połowy 2026 roku i przewiduje mechanizmy solidarności oraz regulacje procedur azylowych, lecz obowiązki państw członkowskich mają różne formy i mogą obejmować również alternatywne środki wsparcia, nie tylko wymóg przyjmowania określonej liczby migrantów¹⁴. Tego rodzaju przekaz jest demagogiczny i dezinformujący, szkodliwy społecznie, ponieważ utrwala lęki i stereotypy, a politycznie podważa zaufanie do instytucji i mechanizmów współpracy w Unii Europejskiej.

Innym typem fałszywych informacji są te, które przypisują cudzoziemcom różnego rodzaju przestępstwa. Przykładowo w maju 2025 roku w mediach społecznościowych krążyło nagranie, na którym widać zatrzymanie mężczyzny z maczetą na przystanku w Legnicy. W internecie rozpowszechniano twierdzenia, jakoby była to osoba pochodzenia migracyjnego. Te doniesienia zostały sprostowane przez policję: zatrzymany był Polakiem, mieszkańcem Legnicy, który zakupił maczetę i nie stwarzał zagrożenia. Posiadanie maczety nie jest zabronione, o ile nie wiąże się z zamiarem popełnienia czynu zabronionego¹⁵. Przypadek ten pokazuje, jak łatwo pozornie zwykła sytuacja może stać się podstawą do szerzenia dezinformacji i nieprawdziwych narracji na temat migrantów. Takich pseudoinformacji nie brakuje. Wystarczy wejść na portal demagog.org.pl i wpisać frazę „uchodźcy”, aby zobaczyć, jak bardzo zalewa nas fala fałszywych wiadomości o migrantach.

Na nasz sposób postrzegania migrantów i uchodźców w Polsce ogromny wpływ mają właśnie fałszywe doniesienia medialne. Jedne są niezamierzone. Inne niestety mają na celu podżeganie do nienawiści wobec obcych. Myślę, że warto przypomnieć słowa zmarłego ks. Józefa Tischnera, który zwykł mawiać: „Tylko ten jest dobrym Polakiem, kto jest dobrym człowiekiem. Polskość jest drogą do człowieczeństwa, a nie odwrotnie”. To przypomnienie, że podstawą naszej tożsamości zawsze była i winna być dobroć, szacunek i człowieczeństwo wobec innych niezależnie od ich pochodzenia. W czasach, gdy narastają podziały i lęki, te słowa powinny kierować naszym sposobem myślenia i postawą wobec migrantów, przypominając, że człowieczeństwo jest uniwersalną wartością wykraczającą poza granice i narodowości.

Co nie ulega wątpliwości?

Nie ulega wątpliwości to, co wszyscy dzielimy między sobą i co nas wszystkich łączy: wartość i godność każdego człowieka na Ziemi. Czyli także wartość i godność osób, które do nas trafiają. Nie wolno nam tego nie dostrzegać. Każda osoba, niezależnie od pochodzenia, zasługuje na szacunek i godność. Nie ulega wątpliwości, że mamy potraktować z roztropną miłością każdego, kto do nas trafia, z pełnym uwzględnieniem ich potrzeb i godności. Oraz z uwzględnieniem naszych wymogów bezpieczeństwa. To też nie ulega wątpliwości, bo na tym nam zależy. Na tym polega miłość bliźniego jak siebie samego. Ochrona bezpieczeństwa państwa jest priorytetem, który nie może być lekceważony. Ale należy go realizować nie wszelkimi środkami tylko takimi, które są godne.

Nie ulega wątpliwości, że nie ma zgody na jakąkolwiek formę przemocy, przestępstwa lub podobnych zachowań ze strony... wszystkich: nie tylko ze strony migrantów, ale także nas samych – Polaków. Szacunek dla prawa, porządku i wzajemna odpowiedzialność to podstawy spokojnego życia wszystkich mieszkańców. Szanując wspólnie nasze prawa i godność każdego człowieka, możemy budować społeczeństwo oparte na zaufaniu i solidarności. To fundament, na którym musi opierać się każda dalsza dyskusja o migracji i integracji.

Czego potrzebujemy?

Aktualna sytuacja z migracją w Europie jest niezwykle złożona. Nie rozwiążemy jej poprzez bitwę na argumenty. Potrzeba przestrzeni dialogu. Dialogu, w którym będziemy odwoływać się do wartości i zasad. Do tego, co ukształtowało naszą kulturę europejską. Do podstawowych wartości ludzkich, do uznania, że każdy człowiek jest równy i ma swoje niezbywalne prawa.

Jeśli naprawdę chcemy odwoływać się do swoich korzeni, to nie prowadzi do tego dezinformacja, uprzedzenia czy dystans. Sam mam okazję pracować w Fundacji, która spieszy z pomocą uchodźcom i migrantom. Stało się to świetną okazją do poznania czasem wielkich dramatów. Ostatnio przeżyłem szok, gdy dowiedziałem się o działaniach mafii próbującej porwać uchodźców w celu „pobrania” organów do przeszczepu od schwytanych uchodźców i uzyskania korzyści finansowych. Tak, takie rzeczy dzieją się w naszym kraju.

To czego przede wszystkim potrzebujemy, to przestrzeni na prawdziwy dialog – dialog oparty na wartościach, wzajemnym poszanowaniu i gotowości do zrozumienia drugiego człowieka, a także stanowcze przeciwdziałanie przemocy, nieprawości i manipulacji informacyjnej.

Co możemy zrobić?

Spróbujmy otworzyć się na drugiego człowieka, niezależnie od jego koloru skóry czy zwyczajów. Dajmy mu szansę, traktując go tak, jak sami chcielibyśmy być traktowani w obcym kraju. Sami w ostatniej historii potrzebowaliśmy pomocy i wsparcia, gdy emigrowaliśmy w latach 80. i 90. XX wieku, szukając lepszego życia: bezpiecznego i wolnego od reżimu komunistycznego. Nie musimy o tym zapominać. To między innymi dzięki tamtej pomocy, którą wtedy otrzymaliśmy, jesteśmy dzisiaj tym, kim jesteśmy: coraz bardziej nowoczesnym państwem, w którym jest miejsce dla wielu osób dobrej woli.

Otwartość, wzajemne zrozumienie i solidarność – to wartości, które mogą być naszym kompasem. Zmiana podejścia do drugiego człowieka, dostrzeżenie jego godności i potrzeb to fundament, który pozwoli budować lepsze, bardziej spójne społeczeństwo, także wobec tych, którzy szukają u nas nowego domu.

Dariusz Michalski
Dyrektor Programowy
dyrektor@jrs.net

¹ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2>

-
- ² <https://www.gov.pl/web/udsc/statystyki-migracyjne>
- ³ <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/kapital-ludzki/cudzoziemcy-wykonujacy-prace-w-polsce-w-styczniu-w-2025-r-,15,26.html>
- ⁴ <https://www.pap.pl/aktualnosci/jak-pracuja-ukraincy-w-polsce-i-ile-pkb-wytwarzaja-jest-raport>
- ⁵ <https://klubjagiellonski.pl/2025/03/18/w-polsce-jest-az-107-tys-studentow-z-zagranicy-to-szansa-czy-moze-zagrozenie/>
- ⁶ https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2025/K_031_25.PDF
- ⁷ http://www.wawrzyniec.katowice.opoka.org.pl/wordpress/wp-content/uploads/2018/01/20_punktow_pastoralnych_migranci_uchodzcy.pdf
- ⁸ <https://www.archidiecezja.lodz.pl/aktualnosci/2025/07/list-pasterski-na-xvi-niedziele-zwykla/>
- ⁹ <https://wiesz.pl/2025/07/24/patrzec-na-czlowieka-sercem-nowy-zwykly-list-o-migrantach/>
- ¹⁰ <https://www.onlinelibrary.iihl.org/wp-content/uploads/2025/02/2024-%E2%80%93-IOM-A-decade-of-documenting-migrant-deaths-Data-analysis-and-reflection-on-deaths-during-migration-documented-by-IOM%E2%80%99s-Missing-Migrants-Project-2014-2023.pdf> oraz <https://apnews.com/article/migration-migrant-deaths-iom-f41dac9bbd74abcb621d54ac45c8d98a>
- ¹¹ <https://xsylwesterg.blogspot.com/2025/07/kilka-sow-polemiki-z-listem-kardynaa.html>
- ¹² <http://www.katechizm.opoka.org.pl/rkkkIII-2-2.htm>
- ¹³ https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/migration/documents/papa-francesco_20170815_world-migrants-day-2018.html
- ¹⁴ <https://www.infor.pl/prawo/konstytucja/zagraniczne-akty-prawne/6844757.pakt-migracyjny-ue-nowe-przepisy-od-2026-roku-na-czym-polega-obowiazkowy-mechanizm-solidarnosci.html>
- ¹⁵ https://demagog.org.pl/fake_news/migrant-z-maczeta-na-przystanku-w-legnicy-to-falszywa-informacja/